

Työ- ja tasa-arvo-osasto  
Tasa-arvoyksikkö  
Tanja Auvinen

Kirjallinen lausunto  
VN/12661/2021-STM-1

Eduskunta  
Sivistysvaliokunta  
4.5.2021

## **VALTIONEUVOSTON KOULUTUSPOLIITTINEN SELONTEKO/SUKUPUOLTEN TASA-ARVO**

### **Yleistä**

Sukupuolten tasa-arvo on valtioneuvoston koulutuspoliittisen selonteon taustalla vahvana, mutta sitä ei selonteossa tuoda selväsanaisesti esiin. Selonteossa puhutaan tasa-arvosta monessa kohtaa.

Sukupuolten tasa-arvon edistäminen on koulujen ja oppilaitosten velvollisuus tasa-arvolain mukaan. Koulut ja oppilaitoksen ovat velvoitettuja tekemään toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman ja toimimaan sen mukaan. Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma on työkalu, joka tukee sukupuolten tasa-arvon edistämistä kaikessa oppilaitoksen toiminnassa. Velvoite suunnitelman laatimiseen koskee kaikkia koulutusta järjestäviä oppilaitoksia. Koulutuksen järjestäjä vastaa, että oppilaitokset laativat toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman.

Tasa-arvolain mukaan oppilaitokset ovat velvollisia laatimaan toiminnan kehittämiseen tähtäävän tasa-arvosuunnitelman eli toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman. Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma on työkalu, joka tukee sukupuolten tasa-arvon edistämistä kaikessa oppilaitoksen toiminnassa. Velvoite suunnitelman laatimiseen koskee kaikkia koulutusta järjestäviä oppilaitoksia. Koulutuksen järjestäjä vastaa, että oppilaitokset laativat toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta
- tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi
- arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää, että tasa-arvon edistämistyö on jatkuvaa ja suunnitelmallista. Huomioita tulee kiinnittää muun muassa opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opinto-suoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Tasa-arvolain mukaan sukupuolten tasa-arvoa tulee edistää kaikessa opetuksessa ja koulutuksessa. Perusopetuslain osalta velvoite koskee esiopetusta, oppivelvollisten perusopetusta, lisäopetusta, aikuisten perusopetusta ja maahanmuuttajille järjestettävää perusopetukseen valmistavaa opetusta. Kaikkien näiden koulutusmuotojen opetussuunnitelmien perusteet korostavat sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden lisäämisen merkitystä.

### **3 Koulutuksen ja tutkimuksen tavoitteet ja toimenpiteet**

Koulutuspoliittiselle selonteolle laaditaan toimeenpanosuunnitelma. Tässä toimeenpanosuunnitelmassa tulee arvioida myös se, missä kohden on tärkeää ottaa mukaan

sukupuolinäkökulma. Toimeenpanon seurannassa tulee myös ottaa sukupuoli näkyvästi ja aktiivisesti seurattavaksi asiaksi.

### **3.1. Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus**

Laadukkaaseen varhaiskasvatukseen kuuluu se, että se on sukupuolisensitiivistä.

Selonteossa esitetyillä lainsäädännön ja rahoituksen kokonaisuudistuksilla turvataan sivistyksellisten oikeuksien ja lapsen oikeuksien yhdenvertaista toteutumista sekä varhaiskasvatus-, esi- ja perusopetuspalveluiden yhdenvertaisuutta, saatavuutta ja laatua koko maassa. Toimilla parannetaan oppimistuloksia, hyvinvointia sekä lasten ja nuorten kokonaisvaltaista kehitystä. Tässä on tärkeää ottaa kaikkiin toimiin mukaan sukupuolinäkökulma ja sukupuolten tasa-arvon suunnitelmallinen edistäminen.

### **Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko/sukupuolten tasa-arvo**

#### **3.3 Korkeakoulut**

Selonteossa nostetaan esiin korkeakoulujen opiskelijavalintojen uudistaminen vuoden 2020 alussa. Selonteossa todetaan, että uudistuksen vaikutuksia seurataan säännöllisesti. On tärkeää, että vaikutusten seurannan osana arvioidaan uudistuksen vaikutuksia myös sukupuolten tasa-arvoon.

Kuten selonteossa todetaan, hallitus päättää tavoitteet ja toimenpiteiden suuntaviivat tasa-arvon parantamiseksi korkeakoulujen saavutettavuussuunnitelmassa vuoden 2021 loppuun mennessä. On myönteistä, että sukupuolten tasa-arvo on osa tätä työtä. On tärkeää, että sukupuolten tasa-arvoa käsitellään tavoitteissa ja suuntaviivoissa laaja-alaisesti, niin että sukupuolenmukaisen segregaaation purkamisen lisäksi tavoitteena on korkeakoulujen henkilöstön ja opiskelijoiden sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen erityisesti tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien pohjalta, ml. tasa-arvoiseen urakehitykseen ja työn ja yksityiselämän yhteensovittamiseen liittyvät kysymykset.

#### **3.4 Tiede ja tutkittu tieto**

Osana tieteeseen ja tutkitun tiedon tuottamiseen ja vaikuttavuuteen panostamista selonteossa nostetaan tavoitteeksi, että TKI-toiminnan mahdollisuudet tukea Agenda 2030 tavoitteiden toteuttamista ovat vahvistuneet (s. 40). Sukupuolten tasa-arvo on yksi Agenda 2030:n tavoitteista sekä Agendan toimeenpanon poikkileikkaava periaate. On tärkeää, että TKI-toiminnassa tuetaan tieteidenvälistä tutkimusta (ml. sukupuolentutkimus) ja sukupuolten tasa-arvoa ja risteäviä eroja koskevien näkökulmien sisällyttämistä tutkimukseen.

#### **3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö**

Selonteossa todetaan, että opettajat ja kasvatus- ja opetusalan muu henkilöstö tarvitsevat lisää osaamista erilaisten oppijoiden kohtaamiseen, lapsen tuen ja koulunkäynnin sekä opiskelun tuen toteuttamiseen, tasa-arvoon ja ihmisoikeuksiin liittyviin kysymyksiin. On tärkeää, että tämän tavoitteen saavuttamiseksi henkilöstön osaamista myös sukupuolten tasa-arvon ja sen edistämisen osalta vahvistetaan. Tämä edellyttää sukupuolten tasa-arvon sisällyttämistä osaksi opettajien ja muun henkilöstön sekä perus- että täydennyskoulutusta.